

Linuxová kancelář?

Přišel už čas pro nasazení Linuxu v kancelářském použití? Dosahují už linuxové kancelářské aplikace kvalit svých protějšků z Windows? Tyto a další otázky se pokusíme zodpovědět v následujícím srovnávacím přehledu kancelářského softwaru.

Na pomyslnou startovní čáru jsme postavili aplikace vyvíjené v rámci projektů KOffice, GNOME Office a StarOffice. Hned na začátku musím zdůraznit, že všechny zde zmiňované aplikace jsou volně šiřitelné, a tak by bylo dosti nefér srovnávat jejich schopnosti s komerčně nabízenými produkty pro platformu Windows. Jak se však budete moci sami přesvědčit, přívlastek "zdarma" neznamená nekvalitní (ostatně úspěchy Linuxu nás o tom denně přesvědčují).

Kancelářský software

Pod pojmem "kancelářský software" si asi každý vybaví textový a tabulkový editor. Bez těchto dvou aplikací si řada z nás nedokáže práci u počítače ani představit. V řadě firem (zejména těch, které jsou založeny na americkém modelu řízení) hrají velkou roli také prezentace, proto se nezbytnou součástí kancelářské suity stává i software pro tvorbu prezentací. Komunikační potřeby pak uspokojí klient elektronické pošty či - s rozvojem webových služeb a podnikových intranetů - jen internetový prohlížeč. S rozmachem sítí do jisté míry souvisí i snižující se potřeba "malých" databázových programů - rozsáhlejší data jsou obvykle stejně umístěna na databázovém serveru a jednodušší požadavky na správu dat hravě uspokojí tabulkový procesor.

Aplikace

Základem každého kancelářského balíku je textový editor. Zdůrazňovat, že každý z popisovaných editorů umí základní formátovací úkony, by bylo nošením dříví do lesa, tyto funkce ale také nejsou důvodem pro pořizování (ve světě Windows mnohdy nákladných) textových editorů. Možnost složitějšího formátování, práce s objekty typu tabulka či obrázek nebo vkládání obrázků - to vše asi řada z nás od editoru očekává. Všechny tyto požadavky uspokojí pouze produkt z dílny Sunu (resp. projektu OpenOffice), v horší míře již KWord, AbiWord nezvládá práci s tabulkami. Podobně i vkládání matematických výrazů podporuje pouze textový editor StarOffice a KWord (přes modul KFormula). S obrázky umějí pracovat všechny editory, pouze AbiWord neumožňuje dodatečné operace s obrázkem (zmenšení, přesun na jinou pozici atd.).

Pro ekonomy je jistě nepostradatelnou součástí kancelářského balíku tabulkový procesor. Podobně jako od textového editoru i od této aplikace vyžadujeme jisté standardní funkce: základní matematické funkce, možnost formátování buněk a tvorbu grafů. To vše splní KSpread a StarOffice, Gnumeric neumožňuje vkládat grafy, na druhou stranu spolu se StarOfficem obsahuje rozsáhlou skupinu matematických funkcí, které u KSpreadu nenajdeme. Pokročilou analýzu dat umožňuje pouze StarOffice, KSpread umí data jen seřadit a filtrovat, Gnumeric zvládá i elementární kontingenční tabulky.

Prezentační aplikace

Dalšími - v praxi pro někoho asi již méně využitelnými - aplikacemi jsou grafické editory a prezentační programy. Chceme prezentovat výsledky své práce, proto od prezentačních programů očekáváme, že budou s ostatními aplikacemi co nejtěsněji spolupracovat tak, abychom mohli vytvořené grafy či tabulky do prezentací snadno vkládat. V současné době pod Linuxem bohužel neexistuje standard podobný OLE (Object Linking and Embedding), známému z Windows, takže komunikace aplikací na úrovni výměny objektů je omezena pouze na proprietární řešení jednotlivých aplikací. Kvůli tomu nelze vložit například graf z balíku StarOffice do KPresenteru - pokud chceme aplikace propojit, musíme použít pouze aplikace z příslušné "kanceláře". Komunikace aplikací je také jedním z nejkritičtějších míst běhu programů, což se potvrdilo zejména u - doposud velice stabilní - beta verze StarOffice 6. Současný běh a následná výměna objektů dat mezi jednotlivými programy tohoto balíku obvykle způsobily pád jedné z aplikací.

Plnohodnotný prezentační program najdeme pouze v balících StarOffice a KOffice, projekt GNOME obsahuje pouze odkaz na program Achtung, který je v současné době ve stadiu příprav. Podobně jako u výše popsaných aplikací i v případě prezentačních programů rozsahem funkcí vítězí StarOffice. To však v

žádném případě neznamena, že KPresenter je nekvalitní program - základní požadavky kladené na prezentační program splní beze zbytku. Oba dva programy obsahují průvodce pro vytvoření prezentace včetně šablon, díky čemuž lze prezentaci vytvořit za několik málo minut. U obou aplikací lze navíc vytvořenou aplikaci exportovat do HTML, což je funkce, kterou oceníte zejména v situacích, kdy na cílovém počítači není k dispozici program schopný prohlížet formát vytvořené prezentace.

Grafika

Pokud jste z minulých odstavců nabyli dojmu, že projekt GNOME toho v oblasti aplikačního softwaru moc nenabízí, budete nyní vyvedeni z omylu. Grafický editor GIMP, vzešlý z aktivit tohoto projektu, je ve světě Linuxu (a softwaru obecně) doslova pojmem. GIMP je uživateli často přirovnáván k linuxovému Photoshopu, což mohu z vlastní zkušenosti potvrdit. Najdete v něm vše, co od bitmapového editoru můžete očekávat - vrstvy, kanály, cesty apod. Navíc díky svému skriptovacímu jazyku umožňuje v podstatě neomezeně rozšiřovat funkce programu (analogie k plug-in modulům Photoshopu).

Vraťme se však zpět do kancelářského prostředí. Zde mají své místo spíše vektorové grafické editory, případně jejich modifikace pro tvorbu schémat. Každý z popisovaných kancelářských balíků vektorový grafický editor obsahuje - u StarOffice je to modul Drawing, KOffice nabízí Kontour a GNOME Office přichází s programem Sketch. Díky integraci s balíkem StarOffice je Drawing asi nejvíce cílen na použití v kanceláři - nabízí nástroje pro tvorbu schémat a označení "vektorový grafický editor" je v jeho případě spíše matoucí. Naproti tomu Sketch i Kontour nabízejí všechny základní funkce, které známe z editorů v prostředí Windows - základní geometrické objekty, Bézierovy křivky, vytváření skupin objektů či práci s textem.

Pro tvorbu schémat jsou pak určeny programy Kivio (KOffice) a Dia (GNOME Office). Zatímco Dia je (z hlediska počtu funkcí) ve stadiu raného vývoje, Kivio již představuje plnohodnotnou aplikaci. Program Dia je však vyvíjen jako volně šiřitelný program, kdežto Kivio je v základní verzi zdarma a zaplatit je nutné pouze dodatečné funkce (např. doplňkové šablony objektů). Oba programy umožňují tvorbu jednoduchých schémat ve stylu programu Visio, známého ze systému Windows. Exportní možnosti Kivia (podporuje pouze vlastní formát KVP) však omezují jeho použití pouze v rámci KOffice. Dia je univerzálnější - zvládá export souborů do EPS či DXF.

Čeština

Uživatelé z české kotliny bude zcela jistě zajímat, jak si jejich budoucí kancelářský balík poradí s českými znaky. Mohu vás potěšit - až na drobné problémy u některých aplikací si s "naboděníčky" dokáží poradit všechny testované aplikace. Horší je už situace v oblasti kontroly pravopisu a slovníku synonym. Českou kontrolu pravopisu standardně obsahuje pouze KWord, do AbiWordu je nutné ručně integrovat korektor ispell, StarOffice (resp. OpenOffice) českým slovníkem nedisponuje. Slovník synonym, bohužel pouze pro angličtinu, nalezneme u balíku StarOffice. Kompletně přeložené prostředí nás pak přivítá u aplikací balíku KOffice (vyjma nápovědy), z aplikací GNOME Office je přeložen AbiWord, Gnumeric a GIMP, u StarOffice byla firmou SuSE počeštěna verze 5.2.

Komunikace s okolím

Další - v praxi velice důležitou - vlastností je schopnost aplikace komunikovat s okolím, v tomto případě prostřednictvím některého ze souborových formátů. U aplikací pro Linux je to velice důležité kritérium, neboť zatím jen na málo počítačích nalezneme kancelářský balík běžící pod tímto operačním systémem; této oblasti softwaru zatím stále kralují Windows.

Všechny popisované textové editory umožňují export do formátu RTF. Záměrně zde hovořím právě o tomto formátu, neboť řada uživatelů si bohužel stále myslí, že jediným standardem pro výměnu dokumentů v elektronické podobě je formát DOC editoru MS Word; vězte tedy, že tomu tak není. Pokud však tento formát vyžadujete, nemusíte být zklamáni - pod Linuxem do něj zvládá export textový editor StarOffice Writer.

V oblasti tabulkových procesorů je situace jednodušší - čistá data se obvykle vyměňují pomocí ASCII souborů s nejrůznějšími oddělovači, takže jediným problémem při převodu dokumentů do Windows je rozdílné kódování - Linux používá standardizované ISO 8859, naproti tomu Windows vlastní CP1250. Naštěstí jsou pro Windows i pro Linux k dispozici dodatečné utility, které potřebnou konverzi zajistí. Další možností je využití proprietárního formátu XLS (MS Excel); do tohoto formátu však export umožňuje opět jen součást kolekce StarOffice - StarCalc.

Závěr

Podobně jako samotný operační systém Linux přinášejí i pro něj vyvinuté kancelářské aplikace možnost výběru. Uživatel tak není odkázán na komerční operační systém a komerční kancelářské

aplikace. V době, kdy heslem dne je snižování nákladů, jde o více než lákavou možnost. Horkým favoritem na rozšíření v kancelářích je dle mého soudu především šestá verze kancelářského balíku StarOffice. I přesto, že jsem měl k testu její beta verzi, všechny aplikace byly již plně použitelné a svým rozsahem funkcí se směle mohly rovnat svým ekvivalentům z prostředí Windows. Aplikace sdružené v rámci balíku KOffice představují ekvivalent k - pro někoho přece jen zbytečně - rozsáhlému balíku StarOffice. Na řadě věcí (výměna dat mezi aplikacemi, stabilita) však musejí autoři jeho jednotlivých aplikací ještě zapracovat. GNOME Office představuje spíše než kancelářský balík soubor navzájem nekomunikujících aplikací. Pro použití v kancelářské práci je tedy nutné jednotlivé části balíku více integrovat.

Instalace popsaných aplikací naleznete na uvedených webových adresách, některé i na Chip CD v rubrice Zkuste si sami.

Petr Vostrý | autor@chip.cz

KOffice

Jak už lze dedukovat z názvu, projekt KOffice je určen pro prostředí KDE. Pod jeho hlavičkou je sdruženo několik aplikací: textový editor KWord, tabulkový procesor KSpread, prezentační program Kpresenter, editor pro tvorbu schémat Kivio, vektorový grafický editor Kontour a bitmapový grafický editor Krayon. Pro tvorbu grafů je určen modul KChart, pro psaní matematických výrazů KFormula. Sjednocujícím prvkem je aplikace KOffice Workspace a především technologie Kparts, jež má být pro KDE ekvivalentem OLE (Object Linking and Embedding), známého z Windows.

<http://www.koffice.org/>

GNOME Office

Kancelářský balík GNOME Office je založen na textovém editoru AbiWord, tabulkovém procesoru Gnumeric, bitmapovém grafickém editoru GIMP. Vektorová grafika je zastoupena editorem Sketch (resp. Sodipodi), pro tvorbu diagramů je určen editor Dia. Na rozdíl od balíku KOffice je GNOME Office spíše než kancelářským balíkem souborem aplikací, sdruženým pod hlavičkou projektu GNOME s cílem propagace tohoto prostředí i pro použití v kanceláři.

<http://www.gnome.org/gnome-office/>

StarOffice

Už samotná historie tohoto kancelářského balíku je plná zajímavých událostí. Původně produkt německé společnosti StarDivision byl od roku 1999 po převzetí společností vyvíjen pod křídly amerického Sunu. Do té doby to byl produkt nevalných kvalit - StarOffice byl mezi uživateli doslova pověstný svými vysokými hardwarovými nároky a značnou nestabilitou. V polovině roku 2000 Sun uvedl na trh verzi 5.2, která se již jako první mohla poměřovat s konkurenčními balíky z prostředí Windows. Další zlom nastal v minulém roce, kdy Sun uvolnil zdrojový kód celé aplikace pod licencí GPL. Další verze tohoto balíku jsou proto vyvíjeny pod křídly projektu OpenOffice, což do značné míry predikuje budoucí vývoj produktu - klíčovými tématem jsou otevřené formáty a z nich především XML. Sun se však celého balíku nezřekl - na jeho bázi, která je distribuována pod názvem OpenOffice, staví svůj StarOffice. Otevřené komunitě vývojářů totiž nejsou volně dostupné moduly podléhající licenčním poplatkům, takže je najdeme pouze v distribuci připravené společností Sun.

<http://www.sun.com/staroffice/>

Infotipy:

Distribuce pro kanceláře

<http://www.linux.cz>

<http://www.suse.cz/cz/>

<http://www.mandrake.cz>

<http://www.redhat.com>

Prostředí

<http://www.gnome.org>

<http://czechia.kde.org/kde/>

<http://www.ximian.org>